

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 6.4.2024 osoittamassaan kantelussa arvostellut 18.5.2022 tekemänsä kansalaisuushakemuksensa käsittelyaikaa Maahanmuuttovirastossa. Kantelija on ilmoittanut arvioivansa täyttävänsä kansalaistamisen yleiset edellytykset ja todennut, että Maahanmuuttoviranomaisen arvioima 29 kuukauden käsittelyaika koski vain hakemuksia, joissa oli erityistä tutkimistarvetta. Kantelijan kanssahakijoina ovat kantelun mukaan olleet hänen kaksi Suomessa syntynyttä alaikäistä lastaan.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 10.6.2024 antanut apulaisoikeuskanslerin siltä pyytämän selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

Asian esittelijä on vielä 29.8.2025 pyytänyt Maahanmuuttovirastolta tietoa siitä, onko kantelijan hakemus jo ratkaistu, ja uudistanut pyynnön 15.9.2025. Maahanmuuttovirasto on vastannut 22.9.2025, että kantelijalle oli myönnetty kansalaisuus 19.11.2024.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Kansalaisuushakemukselle ei ole kansalaisuuslaissa määritelty enimmäiskäsittelyaikaa lukuun ottamatta lain kiireellistä käsittelyä koskevaa 20 a §:ää (474/2024, voimaan 1.10.2024), jos hakija on kansainvälistä suojelua saava tai kansalaisuudeton. Vaikka laissa ei ole määritelty kansalaisuushakemuksille enimmäiskäsittelyaikaa, on kansalaisuudella kuitenkin yksilölle suuri oikeudellinen merkitys. Esimerkiksi useat osallistumisoikeudet ja eräät muut oikeudet on suoraan sidottu kansalaisuuteen.

Laillisuusvalvonnassa käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelija oli 18.5.2022 hakenut Suomen kansalaisuutta sähköisellä hakemuksella ja käynyt tunnistautumassa 1.6.2022. Kun Maahanmuuttovirasto oli 19.11.2024 tehnyt myönteisen päätöksen kantelijan kansalaisuushakemukseen kanssahakijoineen, oli hakemuksen käsittely mainitusta tunnistautumisesta kestänyt runsaat 29 kuukautta.

Selvityksen mukaan kansalaisuushakemukset ohjautuvat automaation avulla apulaistarkastajien, tarkastajien ja ylitarkastajien jonoihin sillä perusteella, millaisia asioita hakemuksissa on selvitettävänä. Kansalaisuusasioissa on 2.5.2024 alkaen otettu käyttöön automaattinen päätös. Tietyissä tilanteissa hakija voi saada automaattisen päätöksen, jos hän täyttää kaikki kansalaisuuden saamisen edellytykset eikä hakemus vaadi tapauskohtaista harkintaa.

Maahanmuuttoviraston selvityksessään toteaman mukaan kansalaisuushakemusten käsittelyajat olivat pidentyneet vuodesta 2021 alkaen. Erityisesti kehitykseen oli vaikuttanut hakemuserä määrän merkittävä kasvu, mutta myös se, että hakemuksia pannaan runsaasti vireille siten, että kansalaistamisen edellytykset eivät vielä täyty hakemushetkellä eikä välttämättä myöhemminäkään hakemuksen ratkaisuhetkellä. Kielteiset päätökset ja niiden valitusprosessi hidastavat osaltaan myös lopputulokseltaan myönteisten päätösten käsittelyä, kun asioiden käsittelyyn käytettävissä olevat resurssit ovat rajalliset.

Koriohjautuminen edistää selvityksen mukaan osaltaan hakijoiden yhdenvertaista kohtelua, kun keskenään samantyyppiset hakemukset ohjautuvat samoihin koreihin. Käsittelyaika on siten lähtökohtaisesti vastaava kuin muissa samankaltaisissa tapauksissa. Tarve pyytää lisäselvityksiä kuitenkin pidentää hakemuksen käsittelyaikaa.

Kantelijan kansalaisuushakemuksen yli 29 kuukauden käsittelyaika on lähtökohtaisesti pitkä, vaikka se Maahanmuuttoviraston selvityksen perusteella on vastannut käsittelyaikaa samantyyppisissä hakemusasioissa. Maahanmuuttoviraston kansalaisuushakemuksen käsittelyaikaa koskeneessa toisessa kanteluasiassa (dnro OKV/2474/10/2023) antaman selvityksen mukaan sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa vuosille 2023– 2027 (VN/5122/2022) kansalaisuushakemuksen käsittelyaikatavoitteeksi on sovittu 365 päivää.

Maahanmuuttoviraston mukaan kantelija oli hakenut kansainvälistä suojelua vuonna 2019, mutta perunut hakemuksen vuorokauden kuluttua hakemuksen tekemisestä. Mainitun hakemuksen vuoksi kantelijan kansalaisuushakemus oli kuitenkin ohjautunut tavanomaista enemmän selvittelyä vaativien tapausten jonoon, jossa oli ollut käsittelyruuhkaa.

Maahanmuuttoviraston antamasta selvityksestä ei yksilöidysti käy ilmi, mitä selvitystyötä ja missä vaiheessa asian käsittelyä kantelijan tapauksessa oli tehty. Asiasta käytettävissäni olevan selvityksen perusteella arvioin näin ollen kantelijan hakemuksen käsittelyn pitkittyneen viraston yleisen ruuhkautuneen tilanteen vuoksi, eikä asian käsittelyä viivyttäneistä kyseiseen asiaan liittyneistä syistä. Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti todettu, että viranomainen ei asian käsittelyn viipyessä lähtökohtaisesti voi pätevästi vedota ruuhkautuneeseen työtilanteeseen tai puutteellisiin resursseihin. Totean, että käytettävissäni olevan selvityksen perusteella arvioituna kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely on viipynyt aiheettomasti.

Toimenpiteet

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 [OKV/945/10/2023](#) ja 3.6.2024 [OKV/1399/10/2023](#) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä ja sen jälkeen useissa päätöksissäni arvioinut kansalaisuushakemusten käsittelyn viivästyneen Maahanmuuttovirastossa aiheettomasti. Kantelijan asian käsittely Maahanmuuttovirastossa ajoittuu pääosin ajalle ennen mainittuja ratkaisujani.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään [OKV/2474/10/2023](#) kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen. Hän pyysi tuolloin virastoa ilmoittamaan, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella 14.11.2024 antamassaan päätöksessä [OKV/1941/80/2024](#) todennut johtopäätöksensä, etteivät kansalaisuushakemusten käsittelyajat kokonaisuudessaan täyttäneet perustuslaissa ja hallintolaissa edellytettyä asian käsittelyä ilman aiheettonta viivytystä. Hänen mukaansa kansalaisuushakemusten käsittelyaikoja ei vielä Maahanmuuttoviraston toimenpiteistä huolimatta voinut pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon kansalaisuuteen liittyvät oikeusvaikutukset ja asian merkitys kansalaisuutta hakevan kannalta. Apulaisoikeuskansleri jatkoi asian seurantaa ja pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2025, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista lisätoimenpiteistä niiden lyhentämiseksi.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella todennut 23.7.2025 antamassaan päätöksessä [OKV/1500/80/2025](#), että kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa on kohentunut. Käsittelyssä on kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita. Apulaisoikeuskansleri on vielä pyytänyt Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2026, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet sekä mahdollisista uusista lisätoimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Nyt arvioitavana oleva Maahanmuuttoviraston menettely kantelijan asiassa ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten käsittelyjen aiheettomasta viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset ja apulaisoikeuskanslerin asiaa koskeva seuranta huomioon ottaen anna aiheita muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyn aiheettomasta viipymisestä esittämäni käsityksen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Pulkkinen